

*Tursunov Ozodbek Badalovich*

*Farg'ona davlat universiteti o'qituvchisi*

*712000, Farg'ona shahar, Murabbiylar ko'chasi 19 uy*

*Xomidov Nodirbek*

*Farg'ona davlat universiteti talabasi*

## **IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA TRANSPORT INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI**

Iqtisodiyotning barqaror o'sishi va milliy raqobatbardoshlik darajasini oshirish uchun transport infratuzilmasini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Modernizatsiya jarayonlari chuqurlashib borayotgan hozirgi davrda transport tarmog'ini rivojlantirish davlatlar uchun strategik ustuvor yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ushbu maqolada iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida transport infratuzilmasini rivojlantirish istiqbollari va muammolariga e'tibor qaratamiz.

### **1. Transport infratuzilmasining iqtisodiyotdagi o'rni.**

Transport infratuzilmasi iqtisodiyotning ko'pgina sektorlarini bog'laydigan asosiy mexanizmlardan biridir. U milliy iqtisodiyotda tovar va xizmatlarning samarali harakatlanishini ta'minlaydi, eksport va import imkoniyatlarini kengaytiradi, shaharlar va qishloqlarni iqtisodiy jihatdan yaqinlashtiradi. Rivojlangan transport tarmog'i ishlab chiqaruvchilarga o'z mahsulotlarini tezkor va qulay yetkazib berishga imkon berib, logistika xarajatlarini kamaytiradi va ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtiradi. Shuningdek, transport infratuzilmasi investitsion jozibadorlikni oshiradi, chunki xorijiy investorlarga samarali va ishonchli transport tizimi kerak bo'ladi. Shuning uchun iqtisodiyotni modernizatsiyalash jarayonida transport infratuzilmasi ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida qaraladi.

### **2. Zamonaviy transport infratuzilmasini yaratishning muhimligi.**

Transport infratuzilmasini modernizatsiyalash – bu nafaqat yangi yo'llar va transport vositalarini qurish, balki transport tizimini innovatsiyalar asosida rivojlantirishni ham o'z ichiga oladi. Zamonaviy transport infratuzilmasi quyidagi omillarni hisobga olgan holda qurilishi kerak:

Raqamlashtirish va avtomatlashtirish: Yangi texnologiyalarni qo'llash orqali transport xizmatlari samaradorligini oshirish. Masalan, "aqlli yo'l" tizimlari, avtomatizatsiyalashgan logistika markazlari va raqamli transport boshqaruv tizimlari nafaqat transport oqimlarini optimallashtirishga, balki xavfsizlikni ham oshirishga xizmat qiladi.

Ekologik barqarorlik: Transport infratuzilmasi ekologik barqaror bo'lishi kerak. Bu esa muqobil yoqilg'i manbalaridan foydalanish, kam uglerodli transport vositalarini joriy etish, shuningdek, yirik shaharlar transport tizimida velosiped yo'llari va jamoat transporti imkoniyatlarini kengaytirishni talab etadi. Logistika va tashqi savdo imkoniyatlari: Tashqi savdo va xalqaro logistika tizimlarida raqobatbardosh bo'lish uchun transport infratuzilmasi dunyo standartlariga mos ravishda rivojlantirilishi kerak. Xalqaro transport yo'llarini optimallashtirish va transport-logistika markazlarini kengaytirish bilan eksport hajmini oshirish va tovarlar oqimini tezlashtirish mumkin bo'ladi.

### **3. Iqtisodiyotni modernizatsiyalashning transport infratuzilmasiga ta'siri.**

Iqtisodiy modernizatsiya transport sohasida keng qamrovli islohotlarni talab qiladi. Bunday islohotlar transport infratuzilmasining raqobatbardoshligini oshirish va xalqaro bozorlarga integratsiyalashuvni ta'minlashga qaratilgan bo'lishi lozim. Samarali investitsiyalar – modernizatsiya jarayonida muhim omillardan biri. Transport infratuzilmasiga investitsiyalarni ko'paytirish va xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlikda yangi loyihalarni amalga oshirish infratuzilmaning sifatini oshirish imkonini beradi. Bunda davlat-xususiy sheriklik (DXSh) loyihalari transport tarmog'ini rivojlantirishda muhim rol o'ynashi mumkin. Transport tarmog'ining diversifikatsiyasi ham modernizatsiya jarayonining

tarkibiy qismidir. Turli transport turlarini – avtomobil, temir yo‘l, dengiz va havo transporti – samarali bog‘lash orqali logistika imkoniyatlarini kengaytirish, transport xarajatlarini kamaytirish va tashishlarning tezkorligini oshirish mumkin. Ayniqsa, xalqaro logistika tizimlarida diversifikatsiyalashgan transport tizimi raqobatbardoshlikni ta‘minlaydi.

#### 4. Transport infratuzilmasini rivojlantirish istiqbollari.

Kelajakda transport infratuzilmasini rivojlantirish quyidagi yo‘nalishlarda amalga oshirilishi mumkin:

**“Yashil” transport tizimlarini joriy etish:** Ekologik toza transport vositalarini rivojlantirish va ularni ommalashtirish orqali uglerod chiqindilarini kamaytirish. Elektr transport vositalari, vodorod yoqilg‘isi va boshqa innovatsion yechimlar iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

**Aqlli transport tizimlarini joriy etish:** Sun‘iy intellekt va raqamli texnologiyalar asosida transport boshqaruv tizimlarini rivojlantirish. Aqlli shaharlar loyihalarida transportning integratsiyasi orqali tirbandliklarni kamaytirish va transport oqimlarini samarali boshqarish mumkin bo‘ladi.

**Xalqaro logistika markazlarini rivojlantirish:** Markaziy Osiyo va boshqa mintaqalarda tranzit imkoniyatlarini kengaytirish orqali mamlakatning strategik transport yo‘nalishlari bo‘yicha xalqaro ahamiyatini oshirish. Xalqaro transport yo‘llarini rivojlantirish va yangi logistika markazlarini qurish tashqi savdoni kengaytirish imkoniyatlarini oshiradi.

Transport infratuzilmasiga investitsiyalarni jalb qilish: Mahalliy va xorijiy sarmoyadorlar uchun qulay sharoitlar yaratish orqali transport loyihalariga katta mablag‘larni jalb qilish. Bu yo‘l orqali infratuzilma modernizatsiyasini jadallashtirish mumkin.

#### Xulosa.

Transport infratuzilmasini modernizatsiyalash jarayoni iqtisodiyotni yanada raqobatbardosh va innovatsion qilishda muhim omil hisoblanadi. Zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, ekologik barqarorlikka e‘tibor qaratish va investitsiyalarni jalb qilish orqali transport tarmog‘ini samarali rivojlantirish mumkin. Transport infratuzilmasining modernizatsiyasi esa nafaqat milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishini, balki xalqaro raqobatbardoshlikni ham ta‘minlaydi.

#### Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Турсунов, О. Б. (2022). Транспорт Инфратузилмасининг Мазмуни, Таркиби Ва Минтақа Иқтисодий Ривожланишига Таъсири. So ‘Ngi Ilmiy Tadqiqotlar Nazariyasi, 5(2), 190-196.
2. Badalovich, T. O. (2022). Legal And Institutional Basis Of Development Of Transport Services And Transport Infrastructure During The Coronavirus Pandemic. Asia Pacific Journal Of Marketing & Management Review Issn: 2319-2836 Impact Factor: 7.603, 11(09), 55-61.
3. Badalovich, T. O. (2022). Indicators Representing The Level Of Provision Of Transport Services And Infrastructure Of The Region. International Journal Of Social Science & Interdisciplinary Research Issn: 2277-3630 Impact Factor: 7.429, 11(09), 123-127.
4. Турсунов, О. Б. (2022). Иқтисодий таркиб ва минтақа рақобатбардорлигини яхшиловчи транспорт хизматлари инфратузилмасининг ривожланиш тенденциялари ва ҳудудий хусусиятлари. Та’лим фидойлари, 8, 196-204.
5. Турсунов, О. (2022). Транспорт Хизматлари Ва Инфратузилмасини Ривожлантиришнинг Хорижий Мамлакатлар Таҷрибаси. Eurasian journal of academic research, 2(13), 4-9.
6. Турсунов, О. Б. (2022). Ўзбекистонда иқтисодий модернизациялаш шароитида транспорт хизматлари фаолиятини бошқариш ва самарадорлигини ошириш йўллари. Ijtimoiy Fanlarda Innovasiya Onlayn Ilmiy Jurnal, 2(12), 41-45.

7. Турсунов, О. Б., &Турғунов, З. Х. (2022, December). Иқтисодийтнмодернизациялашшароитидатранспортхизматлариватранспортинфраузилмаси шаклланишинингхудудийхусусиятлари. In Proceedings Of Scientific Conference On Multidisciplinary Studies (Vol. 1, No. 3, Pp. 28-32).
8. Tursunov, O. (2023). Transport Xizmatlarining Shakllanishi Va Rivojlanishining Nazariy Asoslari. Eurasianjournalofacademicresearch, 3(1 Part 2), 170-175.
9. Турсунов, О. (2023). Минтақавий Транспорт Инфраузилмасини Стратегик Бошқарув Механизмини Такомиллаштириш. Researchfocus, 2(2), 46-53.
10. Umarov, O. Q., &Tursunov, O. B. (2023). Socio-Economic Effectiveness Of State Leadership. Webofsynergy: Internationalinterdisciplinaryresearchjournal, 2(3), 97-101.
11. Умаров, О. Қ., & Турсунов, О. Б. (2023). Миллийбоғвахиёбонларданфойдаланишинингиқтисодийсамарадорлиги. Barqarorlik Va Yetakchi Tadqiqotlar Onlayn Ilmiy Jurnal, 3(4), 389-393.
12. Badalovich, T. O. (2023). Iqtisodiyotni Modernizatsiyalash Sharoitida Transport Infratuzilmasi Rivojlantirish Va Transport Xizmatlarining Boshqaruv Samaradorligini Oshirish Mexanizmini Takomillashtirish. Barqarorlik Va Yetakchi Tadqiqotlar Onlayn Ilmiy Jurnal, 3(5), 178-184.
13. Maxsudov, S., Tursunov, O., Baltabayeva, M., Akhmadaliyeva, M., &Rakhimova, K. (2023). Influence Of The Innovative Environment On The Activation Of Enterprises In Free Economic Zones. In Bio Webofconferences (Vol. 65, p. 09004). Edp Sciences.
14. Tursunov, O. B. (2023). O'zbekistonda Transport Xizmatlari Faoliyati Tahlili Va Xizmatlar Bozoridaagi Tendensiyalar O'Zgarishi. Sustainability Of Education, Socio-Economic Science Theory, 1(12), 77-84.
15. Турсунов, О. (2023). Роль И Значение Лизинга В Повышении Эффективности Инвестиционной Деятельности. Ethiopianinternationaljournalofmultidisciplinaryresearch, 10(09), 286-289.
16. Badalovich, T. O. (2023). Transport Xizmatlarikorxonlarifaoliyatiniiraqobatdoshligivarisklarniboshqarishjarayonigaomillarta'Sirinibaxolash. Ta'Limningzamonaviytransformatsiyasi, 2(1), 843-846.
17. Badalovich, T. O. (2023). O'zbekistonda Transport-Logistikaxizmatlarinirivojlantirishvalogistikaxizmatlarisifatiniboshqarishjarayonlariniiqtisodiybaholash. Ta'Limningzamonaviytransformatsiyasi, 1(2), 832-838.
18. Badalovich, T. O. (2023). O 'zbekistonda «Yashil Iqtisodiyot» Ni Rivojlantirish Asosida Barqaror Iqtisodiy O 'Sishni Ta'Minlash Yo 'Llari. Samarali Ta'Lim Va Barqaror Innovatsiyalar, 1(5), 43-48.
19. Badalovich, T. O. (2024). The Content Of Entrepreneurship In The National Economy And Its Development Evolution. International Multidisciplinary Journal For Research & Development, 11(04).
20. Badalovich, T. O. (2024). Soliq Tizimida Fiskal Siyosati Va Uni Rejalashtirish Holati. Ilm Fan Xabarnomasi, 1(1), 245-246.
21. Badalovich, T. O. (2024). Tadbirkorlik Muhitini Rivojlantirishning Xorijiy Mamlakatlar Tajribasi. Ilm Fan Xabarnomasi, 1(2), 78-82.
22. Badalovich, T. O. (2024). Tadbirkorlik Muhiti Tushunchasi Omillari Va Ko 'Rsatkichlari. Ilm Fan Xabarnomasi, 1(2), 83-87.
23. Badalovich, T. O. (2024). Milliy Iqtisodiyotda Tadbirkorlikning Oziga Xos Xususiyatlari. Finland" Modern Scientific Research: Topical Issues, Achievements And Innovations", 17(1).